

České kulometry v ozbrojených silách nacistického Německa

☆ cs.topwar.ru/213635-cheshskie-pulemety-v-vooruzhennyh-silah-nacistkoj-germanii.html

Linnik Sergey

30. března 2023

Mezi světovými válkami bylo Československo jednou z nejvyspělejších zemí Evropy. zbrojnice průmysl, který nejen plně vyhovoval potřebám národních ozbrojených sil, ale také aktivně vyvážel své výrobky. Ve 1930. letech slavily na světovém trhu velký úspěch české kulometry, které byly uvedeny do výzbroje v řadě zemí. Vzorky navržené Václavem Holkem byly navíc vyrobeny v licenci ve Velké Británii a Číně.

Po anexi České republiky byly tyto kulometry aktivně používány ozbrojenými silami nacistického Německa a jeho spojenců. V první etapě pokračovala výroba českých kulometů, ale od druhé poloviny války je začaly ve výrobě nahrazovat zbraně německé výroby.

Lehké kulometry

Brzy po zformování československé armády vyvstala naléhavá potřeba lehkého kulometu, který by bylo možné použít pro palebnou podporu pěšího oddílu, nesený a obsluhovaný jedním vojákem.

Vojáci disponovali řadou francouzských lehkých kulometů Fusil-Mitrailleur Chauchat Mle 1915 a dánských lehkých kulometů Madsen M1922 a M1923. Tyto vzorky však armádu neuspokojily.

Francouzský "Shosha" byl jedním z neúspěšnějších kulometů první světové války a "Madsen" byl poměrně komplikovaný a časově náročný na výrobu a byl považován za nevhodný pro výrobu v Československu.

V roce 1922 vyhlásilo československé ministerstvo obrany soutěž na nový lehký pěchotní kulomet. V roce 1926 armáda zvolila lehký kulomet ZB-26 (armádní označení vz. 26), který navrhl Václav Holek.

Zásobníkový ZB-26 s horním zásobníkem nábojů vycházel z pásového kulometu Praga I.23, který nebyl přijat do výzbroje. Sériová výroba ZB-26 začala v roce 1928.

Lehký kulomet ZB-26

Lehký kulomet ZB-26 se etabloval jako spolehlivá a nenáročná zbraň. Ke střelbě z něj byla použita německá nábojnice $7,92 \times 57$ mm. Automatický kulomet fungoval díky odstranění části práškových plynů z vývrtu. Hlaveň byla uzamčena zkosením závěru ve svislé rovině. Spoušťový mechanismus umožňoval střílet jednotlivými ranami a dávkami. Hlaveň je rychlovýměnná, na hlavni je upevněna rukojeť, která je navržena tak, aby usnadnila proces výměny hlavně a nošení kulometu. Střelba se provádí na dvounožce nebo z lehkého stroje, který měl také schopnost střílet na vzdušné cíle.

Při délce 1 165 mm byla hmotnost ZB-26 bez nábojů 8,9 kg. Potraviny byly dodávány z 20ranného krabicového zásobníku vloženého shora. Rychlost střelby je 600 rds/min, ale vzhledem k

použití malokapacitního zásobníku nepřesáhla praktická rychlost střelby 100 rds/min.

Abychom byli spravedliví, je třeba říci, že horní umístění přijímacího krku má jak mínusy, tak plusy. Nevýhodou je omezená viditelnost při střelbě, ale zároveň takové uspořádání urychluje nabíjení a zabraňuje přilnutí k zemi tělem zásobníku.

Lehký kulomet ZB-30

Lehký kulomet ZB-30 se vyznačoval konstrukcí excentru, který uváděl do pohybu závěrku, a systémem ovládání úderníku. Zbraň měla plynový ventil, který umožňoval regulovat tok práškových plynů

do válce, a příliv pro instalaci protiletadlového zaměřovače. Hmotnost ZB-30 se zvýšila na 9,1 kg, ale stala se spolehlivější. Rychlost střelby: 500–550 rds/min.

Po okupaci měli Němci k dispozici více než 7 kulometů ZB-000 a ZB-26. České lehké kulometry v ozbrojených silách Třetí říše dostaly označení MG.30(t) a MG.26(t).

Pro střelbu z německých kulometů se používaly především puškové náboje K98k. Za hlavní náboj byl považován 7,92 × 57 mm sS Patrone, s těžkou špičatou střelou o hmotnosti 12,8 g. V 600 mm hlavni tato střela zrychlila na 760 m/s. Pro lehce pancéřované a vzdušné cíle Němci hojně používali nábojnice s průbojnými střelami SmK. Na vzdálenost 100 m mohla střela o hmotnosti 11,5 g s počáteční rychlostí 785 m/s běžně prorazit 10mm pancíř. Náboj munice pěchotních kulometů by mohl zahrnovat i náboje s pancéřovými zápalnými střelami PmK

Lehké kulometry MG.26(t) a MG.30(t) byly většinou používány německými okupačními, bezpečnostními a policejními jednotkami a také formacemi Waffen-SS. Celkem německé ozbrojené síly obdržely 31 204 českých lehkých kulometů. Takové kulometry byly také v provozu v Bulharsku, Rumunsku, na Slovensku a v Chorvatsku.

Přestože ZB-26 a ZB-30 prohrály v praktické rychlosti palby s německými MG.34 a MG.42, lehké kulometry české výroby měly jednodušší konstrukci a byly lehčí. Kulomet se zásobníkem na 20 ran nemohl hustotou palby konkurovat německým kulometům, které měly pásový posuv, ale kulomet, který osobně nesl 6-8 zásobníků, měl možnost jednat samostatně a upustit od druhého počtu výpočet, který výrazně zvýšil mobilitu a flexibilitu použití.

Odmítnutí jejich výroby v podniku Waffenfabrik Brünn (přejmenovaném na Zbrojovka Brno) v roce 1942 nebylo spojeno s nedostatky zbraní, ale s přáním německého velení sjednotit kulometnou výzbroj, což se však nepodařilo. Tak či onak, kulometry ZB-26 a ZB-30, stejně jako jejich zahraniční klony, používaly válčící strany až do konce druhé světové války a v některých zemích slouží dodnes.

V roce 1942 byla v Brně zahájena výroba německých pásových kulometů MG.42. Kulometry MG.34 a MG.42 měly velmi vysokou rychlost palby a jsou považovány za první sériově vyráběné samostatné kulometry. Práce jejich automatizace je založena na krátkém zdvihu hlavně s uzávěrem uzamčeným válečky s chovem do stran. Problém přehřívání hlavně při delší střelbě byl vyřešen její výměnou. Hlaveň se měla měnit každých 250-300 výstřelů. K tomu sada obsahovala dvě nebo tři náhradní hlavně a azbestovou rukavici. Při útočných operacích střílely tyto kulometry hlavně z dvojnožek. Ve stacionárním postavení v obraně byly často namontovány na stroji.

Kulomet MG.42

Kulomet MG.42 měl délku 1 200 mm. Hmotnost bez nábojů - 11,57 kg. V závislosti na hmotnosti závěrky byla rychlost střelby 1 000–1 500 rds/min. MG.42 se lišil od MG.34 nižší cenou a byl lépe přizpůsoben pro sériovou výrobu. Při výrobě MG.42 bylo široce používáno lisování a bodové svařování. Pro zjednodušení opustili možnost podávání pásky z obou stran zbraně, uchovávání potravin a přepínač režimu střelby.

Výroba kulometů podle německé zakázky v ČR pokračovala až do konce dubna 1945. V první poválečné dekádě byly kulometry MG.42 spolu s dalšími zbraněmi komorovými na 7,92 × 57 mm ve výzbroji československé armády.

Kulometry

Jako dědictví po Rakousko-Uhersku zdělila armáda Československa několik tisíc kulometů Maschinengewehr Patent Schwarzlose M.07/12, Škoda M1909 a M1913.

Kulomet Škoda M1909

Kulometry Škoda M1909 a M1913 rychle zmizely ze scény a mnohem úspěšnější kulometry Schwarzlose byly modernizovány a zůstaly ve službě až do anexe Československa nacistickým Německem.

Vodou chlazený kulomet Schwarzlose, který používal náboj 8×50 mm R Mannlicher, měl polovolný systém zamykání závěru, což zjednodušilo konstrukci a snížilo náklady. Pro spolehlivý provoz automatizace však musela být hlaveň kulometu zkrácena na 66 ráží (530 mm) v době, kdy ostatní stojanové kulometry měly délku hlavně 90–100 ráží. V tomto ohledu byla počáteční rychlost střely, která opustila zkrácenou hlaveň, poměrně nízká, což nepříznivě ovlivnilo přesnost střelby na střední a dlouhé vzdálenosti.

Na počátku 1920. let 630. století byl pod vedením inženýra Františka Janečka modernizován kulomet Schwarzlose. Přestavěný těžký kulomet dostal hlaveň 7,92 mm prodlouženou na 7 mm, upravený závěr a upravený systém zásobování nábojnicemi. Modernizované kulometry měly označení vz. 24/24, nově vyrobený - vz. 8. Celkem bylo modernizováno a vyrobeno asi 000 XNUMX kulometů.

Kulomet vz.7/24

Podle charakteristiky stojanového kulometu vz. 24 byl mezi svými vrstevníky solidním středním rolníkem. Tělesná hmotnost kulometu bez chladicí kapaliny byla 19,3 kg. Spolu se stativem - 40,3 kg. Počáteční rychlost střely je 755 m/s. Rychlost střelby - 520 rds / min. Kapacita pásu - 250 ran. Výpočet - 3 osoby.

V polovině 1930. let 24. století se vz. 53 byl považován za zastaralý a plánovalo se jeho nahrazení novým, mnohem lehčím a rychleji střílejícím kulometem ZB-24. Vodou chlazený kulomet však mohl být stále docela účinný, když nebylo nutné často měnit palebné postavení. V této souvislosti kulometry vz. XNUMX byly přeneseny do pohraničních opevněných prostor, kde byly použity v dlouhodobém opevnění.

Na konci roku 1938 měla čs. armáda 7 141 vz. 7. 24. a vz. 24. Následně je Němci umístili hlavně do opevnění Atlantického valu, ale několik stovek těchto kulometů zasáhlo východní frontu. Byli i ve slovenských formacích, které bojovaly na straně nacistů.

Za jeden z nejlepších těžkých kulometů druhé světové války je považován ZB-53, jehož konstruktérem byl Václav Holec. Stejně jako ostatní československé zbraně meziválečného období používala náboj 7,92x57 mm. Oficiálně ZB-53 vstoupil do služby v roce 1937 a měl armádní označení vz. 37.

Kulomet ZB-53

Automatika kulometu ZB-53 fungovala tak, že část práškových plynů odváděla bočním otvorem ve stěně hlavně. Vývrt hlavně se uzamkne nakloněním závěru ve svislé rovině. V případě přehřátí bylo možné hlaveň vyměnit. Hmotnost kulometu se strojem byla 39,6 kg, délka - 1 096 mm. Rychlost střelby byla od 500 do 800 rds/min. Při střelbě na letadla byla nutná vysoká rychlost palby. Pro protiletadlovou palbu byl kulomet připevněn k otočnému čepu sklopného posuvného stojanu stroje.

Pro svou relativně malou hmotnost na stojanový kulomet, vysoké

dílečné zpracování, dobrou spolehlivost a vysokou přesnost střelby byl ZB-53 mezi vojáky oblíbený.

V ozbrojených silách nacistického Německa se ZB-53 nazýval MG.37 (t). Kromě Wehrmachtu a jednotek SS byl český kulomet hojně používán v armádách Slovenska a Rumunska. Celkem zástupci německého ministerstva vyzbrojování přijali 12 672 kulometů české výroby. Na rozdíl od jiných kulometů zahraniční výroby, které se používaly především u týlových a policejních jednotek, byly kulometry MG 37(t) velmi aktivně využívány na východní frontě.

Německé velení jako celek bylo s vlastnostmi kulometu spokojeno, ale podle výsledků bojového použití chtělo mít lehčí a levnější model a při střelbě na vzdušné cíle zvýšit rychlost na 1 rds/min. . Specialisté podniku Zbrojovka Brno v souladu s těmito požadavky vytvořili několik prototypů, ale po zastavení výroby ZB-350 v roce 53 bylo jeho zdokonalování zastaveno. Formálními důvody pro ukončení výroby ZB-1944 jsou složitost výroby, spotřeba kovu a vysoká cena. Hlavním důvodem přechodu zbrojní továrny v Brně na výrobu MG.53 však zřejmě stále zůstává přání německého velení omezit rozmanitost kulometů, alespoň u jednotek přímo zapojených do nepřátelských akcí. .

Letecké, protiletadlové a těžké kulometry

Před XNUMX. světovou válkou vyráběl československý průmysl veškerý sortiment zbraní nezbytný pro výzbroj národní armády: individuální i skupinové ruční palné zbraně, dělostřelectvo, transportní a obrněnou techniku, танки a bojová letadla.

pro letectví v ČSR kulomet puškové ráže vz. 30 (vz. 30 KČ). Jak název napovídá, byl přijat v roce 1930. Při tvorbě leteckého kulometu vz. 30, inspirací pro konstrukční tým vedený Františkem Mousem byl britský Vickers Mk.III. Češi měli zkušenosti s provozem letounu Vickers a hodnotili jej kladně. Ve 1920. letech XNUMX. století získalo Československo několik stovek britských leteckých kulometů. Stíhačky používaly Vickers Class F s pevným pásem, zatímco obranné věže používaly kulometry Lewis s kotoučovým pohonem.

Československo sice získalo licenci na výrobu Vickers Mk.III a vyráběl se pod označením vz. 28, armáda chtěla získat jeden letecký kulomet vhodný pro použití v útočných a obranných zařízeních. Za tímto účelem byly výrazně přepracovány detaily přijímače Vickers Mk.III.

Na československém leteckém kulometu vz. 30 bylo možné změnit schéma napájení z páskového na zásobník, který používal diskový zásobník s kapacitou 50 nábojů. Na spodek nosiče závěru byla připevněna snadno demontovatelná pistolová rukojeť se spouští, v zadní části byla snadno odnímatelná sklopná ramenní opěrka.

Letecký kulomet vz. třicet

Stejně jako na britských Vickers Mk.III, vz. 30 fungovala kvůli krátkému zdvihu hlavně při zpětném rázu. V závislosti na verzi byla hmotnost kulometu 11,4–11,95 kg. Délka - 1 033 mm. Délka hlavně - 720 mm. Rychlost střelby s podáváním zásobníku byla 950 rds / min, s páskou - 1 100 rds / min. Střelivo kromě běžných obsahovalo stopovací a pancéřové zápalné střely o hmotnosti 10,1–11,5 g.

Uvolnění kulometů vz. 30 dislokovaných ve státních zbrojovkách ve Strakonících (Česká zbrojovka Strakonice). Do roku 1938 bylo v závodě smontováno asi 4,5 tisíce těchto kulometů, které se používaly v Československu a byly exportovány. Konkrétně byla šarže vz.30 prodána do Řecka. Vzhledem k vyšší rychlosti palby než u pěchotních modelů byly některé letecké kulomety použity v pozemních protiletadlových zařízeních, které měly zajišťovat protivzdušnou obranu letišť.

Noví majitelé předělali české kulometry, které Němci z větší části získali, na protiletadlová a řada z nich skončila na východní frontě.

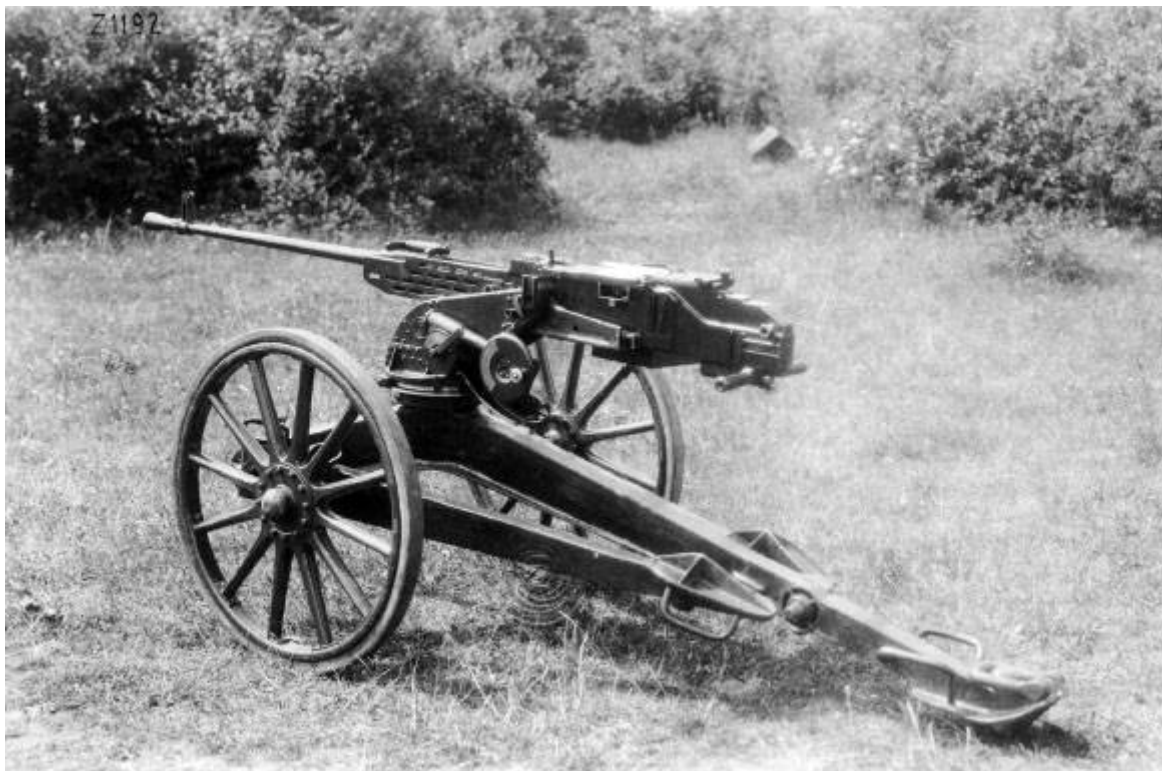
Uprostřed války už zbrojní průmysl Třetí říše nestíhal kompenzovat ztráty na východě a v jednotkách byl nedostatek kulometů.

Opotřebovací válka vedla k tomu, že upřímně řečeno zastaralé zbraně byly staženy ze skladů a byli nuceni používat různé náhražky, včetně leteckých kulometů namontovaných na dvojnožkách upravených pro použití u pěchoty.

V polovině 1930. let 20. století kvůli zvýšení rychlosti letu a zabezpečení bojových letounů začala konstrukční kancelář podniku Zbrojovka Brno vytvářet těžký kulomet, který mohl bojovat i s lehkou obrněnou technikou.

Krátce před rozkouskovaním a okupací Československa byl přijat velkorážný 15mm kulomet ZB-60. Malovýroba těchto kulometů v podniku Škoda začala v roce 1937.

15mm kulomet ZB-60 v přepravní poloze

Konstrukce a provoz automatizace 15mm kulometu měl mnoho společného s 7,92mm kulometem ZB-53, ale rychlost střelby byla výrazně nižší - 420-430 rds/min. Pro střelbu používal ZB-60 25ranný pás, který omezoval jeho praktickou rychlost palby.

Hmotnost těla kulometu ZB-60 bez obráběcího stroje a střeliva je asi 60 kg. Celková hmotnost zbraní na univerzálním stroji přesáhla 100 kg. Délka - 2 mm. Ke střelbě byl použit původní náboj 020×15 mm s ústřovou energií cca 104 kJ. Počáteční rychlost střely o hmotnosti 31 g byla 75 m/s - to poskytovalo velký dosah přímé střely a vynikající průbojnost pancíře. Střelivo ZB-895 by mohlo zahrnovat náboje: s obyčejnými, pancéřovými a výbušnými střelami.

Čeští vojenští představitelé se dlouho nemohli rozhodnout, zda tuto zbraň potřebují. Rozhodnutí o sériové výrobě 15mm kulometů po opakovaných testech a vylepšeních padlo až v srpnu 1938. Před německou okupací bylo pro vlastní potřebu vyrobeno jen několik desítek 15mm kulometů. Do roku 60 se v podniku Škoda, který se pod německou kontrolou stal známým jako Hermann-Göring-Werke, smontovalo ne více než sto ZB-1941.

Následně Němci zajali také řadu britských 15mm kulometů BESA, které byly licenční verzí ZB-60. Kvůli omezenému množství munice pro ukořistěné 15mm kulometry byla během druhé světové války zahájena výroba 15mm nábojů v německých podnicích. V tomto případě byly použity stejné náboje jako u leteckých kulometů MG.151/15. Tento přístup umožnil díky částečné unifikaci snížit náklady při výrobě střeliva. Vzhledem k tomu, že tyto německé 15mm kulky měly vodící pás, byly to konstrukčně dělostřelecké granáty.

Při střelbě z běžného stroje s trojnožkou byla přesnost 15mm kulometu hodně nedostatečná. Přijatelná přesnost měla první 2-3 střely. Němci v tomto ohledu ukořistěné kulomety ZB-60 a BESA často montovali na masivní podstavce a ve stacionárním použití je montovali na kládu zarytou do země.

15mm kulomety měly součásti SS, protiletadlových střelců Luftwaffe a Kriegsmarine. V německých dokumentech se tato zbraň nazývala MG.38(t). Odmítnutí pokračovat ve výrobě ZB-60 bylo vysvětleno jejich vysokou cenou a touhou uvolnit výrobní kapacitu pro zbraně vyvinuté německými konstruktéry.

ZB-60 měl velmi vysoký potenciál a svými vlastnostmi byl srovnatelný se sovětským 14,5 mm kulometem KPV, který byl uveden do provozu po válce. Ale kvůli vysokému nasycení německé armády 20mm protiletadlovými děly, vysokým nákladům a složitosti výroby odmítli modernizovat a dále vyrábět 15mm kulomety.

Pokračování příště...